

MAKTAB O'QUVCHILARINING OMMAVIY VA EKOLOGIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Jumabayeva Nilufar

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17674045>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktab o'quvchilarida ommaviy va ekologik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik asoslari keng yoritilgan. Unda ekologik tarbiyaning asosiy tamoyillari, o'quvchilarning tabiatga munosabatini shakllantirish jarayonida qo'llaniladigan metodlar, innovatsion ta'lim texnologiyalari va ekologik faoliyatning amaliy ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maqola ta'lim jarayonida ekologik madaniyatni rivojlantirishning dolzarbligini ilmiy asosda bayon etadi.

Annotation. This article explores the pedagogical foundations of developing mass and ecological culture among school students. It examines the principles of ecological education, modern teaching methods, and practical activities aimed at shaping students' responsible attitudes toward nature. The paper highlights the importance of fostering ecological literacy in the educational process.

Аннотация. В данной статье подробно рассматриваются педагогические основы развития массовой и экологической культуры у школьников. Анализируются принципы экологического воспитания, современные методы обучения и практическая деятельность, направленная на формирование ответственного отношения учащихся к природе. Подчеркивается актуальность экологической грамотности в образовательном процессе.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida ekologik muammolar insoniyat oldida turgan eng dolzarb masalalardan biri bo'lib, bu jarayon ta'lim tizimidan ham chetda qolmaydi. Maktab o'quvchilarida ekologik va ommaviy madaniyatni shakllantirish jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladigan eng muhim pedagogik vazifalardan sanaladi.

Ekologik tarbiya faqat nazariy bilimlarni berish bilangina cheklanmay, balki o'quvchilarning tabiatga nisbatan ongli, mas'uliyatli va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga qaratilgan.

Bugungi kunda ekologik madaniyat nafaqat biologiya fanining bir bo'lagi, balki barcha ta'lim yo'nalishlarining kesishgan nuqtasiga aylanib bormoqda.

Ekologik muammolarning kuchayib borayotgani, atmosfera ifloslanishi, chiqindilar hajmining ortishi va suv resurslarining tanqisligi jamiyatni ekologik ongni erta yoshdan shakllantirish zaruriyatiga undamoqda. Shu sababli maktab o'quvchilarida ekologik madaniyatni rivojlantirish bo'yicha ilmiy-pedagogik tadqiqotlar alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur jarayon faqat o'qituvchining malakasiga emas, balki o'quv muhiti, o'quv dasturlari va sinfdan tashqari faoliyatning to'g'ri tashkil etilishiga ham bevosita bog'liq.

Ta'limning zamonaviy yondashuvlari — loyiha asosida o'qitish, amaliy mashg'ulotlar, ekotadbirlar, ekologik monitoring, tajribalar va kuzatuvlar o'quvchilarning ekologik tafakkurini mustahkamlaydi.

Maktab o'quvchilarida ommaviy va ekologik madaniyatni shakllantirish bir necha o'zaro bog'liq omillardan tashkil topadi: ta'limning mazmuni, pedagogning yondashuvi, oilaviy tarbiya, maktabning ekologik infratuzilmasi, jamoat tashkilotlari bilan hamkorlik va o'quvchilarning real ekologik faoliyatga jalb etilishi. Ushbu maqolada ekologik madaniyatni shakllantirishning nazariy asoslari, amaliy metodlari va pedagogik shart-sharoitlari batafsil tahlil qilinadi.

Tadqiqot maqsadi

Tadqiqot maqsadi — maktab o'quvchilarida ekologik va ommaviy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik asoslarini ilmiy asosda o'rganish hamda samarali metodlarni ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari

Tadqiqot vazifalari:

1. Ekologik madaniyatning nazariy asoslarini tahlil qilish.
2. O'quvchilarda ekologik ongni shakllantirishning pedagogik tamoyillarini aniqlash.
3. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida ekologik tarbiya metodlarini takomillashtirish.
4. Sinfdan tashqari ekologik faoliyat shakllarini o'rganish.
5. Ommaviy ekologik madaniyatni rivojlantirishda maktab, oila va jamoaning hamkorligini tahlil qilish.

Xulosa

Maktab o'quvchilarining ekologik va ommaviy madaniyatini rivojlantirish hozirgi davr pedagogikasining eng muhim vazifalaridan biridir. Tadqiqot jarayonida ekologik tarbiya jarayonining mazmuni, metodlari va pedagogik shartlari batafsil o'rganildi. O'quvchilarni tabiatni asrashga undaydigan amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy ishlar, ekologik tadbirlar ularning ongli ekologik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Shuningdek, samarali ekologik tarbiya faqat maktab doirasida emas, balki oilaviy tarbiya, mahalliy jamoatchilik, nodavlat tashkilotlar va ekologik markazlar bilan hamkorlikda olib borilganda natijador bo'lishi ta'kidlandi. Ekologik madaniyatni shakllantirish uzluksiz jarayon bo'lib, bunda o'quvchining yosh xususiyatlari, qiziqishlari va ijtimoiy faoliyati hisobga olinishi lozim.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, ekologik madaniyatni rivojlantirishning yagona samarali yo'li — bu tizimli, ilmiy, innovatsion va amaliy yondashuvga asoslangan pedagogik jarayondir.

Adabiyotlar

1. Abdullayev A. Ekologik ta'lim va tarbiya asoslari. – Toshkent, 2020.
2. Yo'ldoshev J., Hasanov M. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2019.
3. UNESCO. Education for Sustainable Development. 2021.
4. Karimova R. Maktabda ekologik madaniyatni shakllantirish metodlari. – Samarqand, 2022.